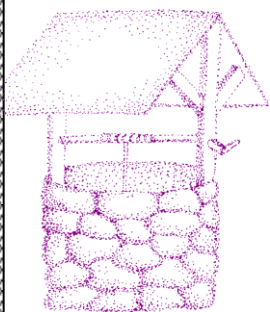

דמשק אליעזר

יו"ל ע"י וועד להוצאת כתבי ר' אלכסנדר אליעזר קנאפפלער שליט"א

בן מוה"ר רבי יצחק נפתלי קנאפפלער זצ"ל, אבדק"ק טשילע יצ"ו, ומח"ס "קני המנורה"

ונכד הגה"צ ר' רפאל אהרן קנאפפלער זצוק"ל הי"ד, אבדק"ק טייניע, ומח"ס "מנורת אהרן"

גליון בדברי תורה ובהלכה ואגדה, פנינים יקרים לכבוד שבת קודש וכו' ובדברים העומדים ברומו של עולם

• עש"ק פרשת יתרו-משפטים, תשפ"א לפ"ק - שנה ח' גליון י"א (קנ"ז) •

תוכן הענינים:

עמוד ב'-ג': המקור להמימרא "דער וואס ווייסט זאגט נישט, און ווער ס'זאגט ווייסט נישט".

עמודים ג'-ו': כמה הערות לגליוני דמשק אליעזר: הערה בענין דלעתיד יהיה הלכה

כב"ש / בענין תענית בזמן תוספת שבת, ובענין י' בטבת שחל

בשבת / הערה לרעוא דרעוין / ישוב בהא דחנוכה לא יתבטל.

עמוד ז': הערה בענין "לערנען איין סעיף אין שולחן ערוך - אדער איין

משנה אין מסכת אבות - ביי די שבת'דיגע סעודה נאך די פיש".

עמוד ח': לכבוד שבת קודש - מתנה טובה יש לי בבית גנוזי ושבת שמה.

עמוד ט': דברי תורה שחידשתי בשבת קודש פרשת שמות תשפ"א לפ"ק.

עמוד י': מקור הביטוי של 'צדיק גוזר והקב"ה מקיים'.

עמוד י"א: הערה לשיעור בהלכות שבת מקץ תשפ"א.

עמוד י"ב-י"ג: איבער אריינברענגען אין שטוב היימישע ערליכע לייך מאטריאל.

עמוד י"ד-ט"ו: גודל מעלת אמירת תהלים.

עמוד ט"ז-י"ח: גודל מעלת עניית אמן, ואמן יהא שמיה רבה.

עמוד י"ט: לעורר לב: שלא להסתובב בעת עניית אמן יהא שמיה רבה.

~~~ הערות והארות מתקבלות בחיבה ~~~

RABBI ALEXANDER KNOPFLER • 1564 - 48 STREET • BROOKLYN N.Y. 11219

TEL: (917) 755-4864 • FAX: (718) 437-3388 • Email: 7554864@gmail.com

המקור להמימרא

"דער וואס ווייסט זאגט נישט, און ווער ס'זאגט ווייסט נישט"

אל מעלת כבוד ידידי היקר מאוד נעלה מוה"ר ... הי"ו

על דבר שאלתך לידע מקור המימרא "דער וואס ווייסט זאגט נישט, און ווער ס'זאגט ווייסט נישט" [שהובא בגליונינו לפרשת ויחי העעלל'ט], הנה ראשית כל טרם נברר הדבר, הנני להקדים דברי הרשב"א בתשובה (חלק א' סימן ט') שכתב בתו"ד וז"ל: וככה יקרה לנו מן הדין בכל דבר שיש קבלה ביד הזקנים והזקנות מעמנו. ולא נסתור קבלתם רק אחר הקיום שאינו באיפשר חלילה. ולמה נסתור קבלתם ואין קבלה פושטת ביד עמנו רק שקבלו אותה דור אחר דור עד משה רבינו ע"ה או עד הנביאים, עכ"ל. והובא בהרבה ספרים*.

ומכאן תשובה להמתחדשים בזמנינו שרוצים לשנות המנהג והמסורה שלמדו דור אחר דור בפרשת תולדות על הפסוק (בראשית כה, לד) וַיֹּאכַל וַיִּשְׁתֶּה וַיִּקַּח וַיִּלְדֶּה, שפירשו להתינוקות של בית רבן וַיֹּאכַל און ער האט געגעסען (און ער האט זיך נישט געוואשען), וַיִּשְׁתֶּה און ער האט געטרונקען (און ער האט נישט געמאכט א ברכה), וַיִּקַּח און ער איז אויף געשמאנען (און ער האט נישט געבענמשט), וַיִּלְדֶּה ער איז געגאנגען (און ער האט נישט געקויפט די מזוזה). ואנו לא נזיז זיז כל שהוא ממה שהורונו ולימדונו אבותינו ורבתינו, אף בדברים הנראים לעינינו פשוטים מאוד.

וכן הוא בפרשתו בפרשת ויחי, על הפסוק "ואני בכואי מפדן" שלמדים עם הניגון הידוע (שאנב מנגנים אותו גם על החתנים בשמחת תורה כשקורים אותם לעלות לתורה "ברשות האל הגדול הגבור והנורא" וכו').

וידוע מה שאומרים בשם הרה"ק מהר"י מבעלזא זי"ע שאמר כי השואל על מנהג ישראל היכן כתוב ב תורה הרי זה צריך בדיקה אחריו אם אינו אפיקורס.

וכן מצאתי בספר פרדס דוד (ערך מבילת עזרא) בשם קונטרס 'זראה ישר' (הנדפס בתחילת סידור אור הישר), שהביא שרב אחד שאל את הגה"ק מהר"ד מבעלזא ז"ל איה כתוב שחסידים מקפידים לטבול קודם התפלה בכל יום, וענה דאיתא במנ"א סיי תר"ו סק"ח בשם הרה"מ סק"ג בשם מהרי"ל דטובלים בערב יוה"כ משום תשובה דצריכה טבילה ע"ש ובמחצה"ש, וכבר אמרו (אבות פ"ב מ"י) שוב יום אחד לפני מיתתך, א"כ בכל יום ויום הוא זמן תשובה, וצריך טבילה, ודפח"ח. והוסיף הרה"ק שקבלה בידינו על מי ששואל על מנהגן של ישראל קדושים היכן כתוב בתורה, דצריך בדיקה אחריו, עכ"ל.

וכבר כתב כן גם מרן החתם סופר זי"ע בתשובה (או"ח סימן נ"א) וז"ל: ידענא פאר רום מכ"ת שלא ילעג עוד על מנהגי ישראל שנעלם טעמם ממנו כי ממקור מים חיים הם נובעים, ורגיל אני לומר כל המפקפק על נימוסי ומנהגנו צריך בדיקה אחריו, כי מי שתורתו אומנתו ויראת ה' חתולתו ובילדי נכרים לא יספיק, לא יתן לחטוא את בשרו וכו', עכ"ל.

* וכבר הבאתי כמה פעמים מה ששמעתי פעם מאבי ז"ל, שאמר שבעת נהג ברכנות בעיר טשילע יצ"ו אשר בסאוט אמעריקא, ביקר פעם לפני ולפנים אל הקודש פנימה אצל רבן של ישראל מרן רביה"ק בעל "דברי יואל" מסאטמאר זי"ע ועכ"א, ודיברו מכמה עניני הקהלה דשם, [כידוע שרבינו זי"ע חיבב מאוד הרבנים דשם שנהגו קהלות ושחיטות ות"ת וכדו'], ובתוך הדברים אמר לו רבינו זי"ע בזה"ל: שהחורבן הכי גדול לאחר חורבן איירופא, הוא שכל היהודים שבאו מהרבה מקומות שונים התרכזו ובאו לכאן באיזה מקומות אחדים, וכל המנהגי קודש מאבותינו ורבתינו משנות דור דור שנהגו אצל כל קהלה וקהלה נזנחו ונשתכחו בעוה"ר, ולכן החשיב מאוד שעדיין מתנהג קהלה נאה וחשובה בישראל ע"ד אבותנו ורבתינו הק' בלי שום שינוי זיז כל שהוא. עכ"פ היוצא לנו מכל זה, שהמנהגי קודש שהם מדור אחר דור הם חלק מחלקי התורה, הלא הוא מסורת אבותינו ורבתינו.

² עיין ברטנורא שם שכתב וז"ל: לפי שאין אדם יודע אימתי ימות, יעשה תשובה היום שמא ימות למחר, עכ"ל. ומקורו במס' שבת דף קנ"ג. תנן התם רבי אליעזר אומר שוב יום אחד לפני מיתתך, שאלו תלמידיו את רבי אליעזר וכי אדם יודע איזהו יום ימות, אמר להן וכל שכן ישוב היום שמא ימות למחר, ונמצא כל ימיו בתשובה, ע"כ.

*

וכעת אחרי הקדמנו את כל אלה, הננו להביא מה שמצאתי בענין זה:

בספר נר ישראל (רוזין, במאמר תולדותיהם של צדיקים, להאדמו"ר ר' ישראל מהוסיאטין אות ל"ג) איתא בזה"ל: והנה עוד נקודה בהקשר עם האוה"ח הק' זי"ע, פעם נסבב שיחה אודות ה"מחשבי קיצץ ורגילים לשמוע שזה אומר בכך וזה אומר כה בענין קץ גלותנו וגאולתנו, מרן זי"ע ביטל כל זאת כלאחר יד, ואמר "דער וואס ווייסט זאגט נישט און דער וואס זאגט ווייסט נישט", אחרי שהיה קצרה של דומיה והתעמקות במחשבותיו המהורות אמר כמתעורר "לבי אומר לי שהאור החיים הק' כן ידע", עכ"ל.¹

ובזה הנני ידידו הדורש שלומו
אלכסנדר אליעזר קנאפפלער
 עש"ק לסדר ויחי תשפ"א לפ"ק

כמה הערות לגליוני דמשק אליעזר

~ הערה בענין דלעתיד יהיה הלכה כבית שמאי ~

בס"ד

אמע"כ הרה"ח ר' אלכסנדר אליעזר קנאפפלער שליט"א.

בענין מה שהאריך כותב אחד בגליון דמשק אליעזר לחנוכה-מקץ תשפ"א, בענין הא דלעתיד לבוא יהיה ההלכה כבית שמאי, וכתב דבאמת אין מקור בחז"ל שתהי' ההלכה כב"ש, ושראה בקובץ אחד כי הראשון שהביא דבר זה בדפוס הוא רבי שמעון בן רבי אפרים יהודה מווינה אשר בספרו חלק שמעון שנדפס לראשונה בפראג בשנת תמ"ז (ערך ז בנימין ד"ה ונקדים עוד), עכ"ד.

הנני להוסיף על זה עוד כמה מראי מקומות:

הנה בסדר הדורות (חלק תנאים ואמוראים מערכת ש' סוף אות ב') כתב וז"ל: לעתיד לבא יהיה הלכה כבית שמאי וכו' שמעון בן יוחאי (ספר ויקהל משה דף מ"ב ב' ודף נ"ד א'), עכ"ל.

והנה ספר ויקהל משה נדפס לראשונה בעיר וויניציאה בשנת של"ז, מאה ועשר שנים טרם הופעת ספר חלק שמעון. אבל האמת אגיד כי לעת עתה לא מצאתיו שם במקום שציין הרב סדר הדורות, ואולי ציין לפי איזה דפוס אחר שסדר הדפים שונה ממה שלפני.

ועיין בספה"ק בני יששכר (מאמרי חודש סיון, מאמר ו' סוף אות א') שכתב וז"ל: ועיין בספר קול ברמה בפירושו על האידרא דלעתיד לבא ג"כ נפסוק הלכה כבית שמאי, והוא על דרך מעלת הזהב על הכסף, אבל עכ"פ כמו שהקדימה לאה אל האמת (הוא יעקב) קודם לרחל, כן קדם לנו הלכה כבית הלל קודם לבית שמאי, הבן, עכ"ל.

וכן כתב בהגהותיו לספר דבש לפי (להחיד"א, מערכת ד' אות י"א) וז"ל: וכתב הרב קשה איך נאמר אלו ואלו דא"ח כיון דב"ש במקום ב"ה אינו משנה, ונ"ל עפ"י שתעיין בס' קול ברמה מדברי האריז"ל דלעתיד כשיהיה הגבורות למעלה מן

¹ ועיין כעין זה בספר ביכורי ראובן (ב"ק צח:): וז"ל: וה"ה לענין הדין עד מפי עד מהאי טעמא מועיל ראינו שנחקרה עדותן בב"ד, והנה שמעתי כמה זימני ממור"ר זצ"ל בשם הגר"ב ד שאמר הגר"ח זצ"ל דחסרון עד מפי עד הוא דזה שמעיד אינו יודע וזה שיועד אינו מעיד, דער וואס זאגט ווייסט ניט, און דער וואס ווייסט זאגט ניט. ויש לדון בזה בשני הדברים וכו', עיי"ש.

החסדים יהיה הלכה כב"ש והנה הרב האריך עוד [בענין] דא"ח וכאשר תעיין בס' בע"מ תמצא הכל ע"נ, שכל דברי התנאים והאמוראים בזמן מן הזמנים יצטרכו לפסוק [כוותי] ועפ"ז תבין מ"ש הריטב"א בשם רבני צרפת (דברי חז"ל) כאשר עלה משה למרום, אמר רחמנ' על כל דבר מ"ט פנים טהור ומ"ט פנים וכו' ושאל משה להקב"ה הלכה כדברי מי והשיבו, הכרעה מסורה לחכמי הדור עיין שם, עכ"ל.

והחיד"א עצמו הביא כן בספרו פתח עינים עמ"ס אבות (פרק ה') משנה י"ז, וז"ל: סופה להתקיים. שמעתי במ"ש המקובלים דלעת"ל יהיה הלכה כב"ש וזהו בעצם מ"ש סופה להתקיים דבסוף תתקיים סברת ב"ש דאלו ואלו דברי אלהים חיים כמ"ש רבני צרפת הביאם הריטב"א בחי"פ"ק דעירובין, עכ"ל.

והגאון רבי יהונתן אייבשיץ זצ"ל בספרו אהבת יהונתן (הפטורת אחרון של פסח) הביא כן בשם הזוה"ק, וז"ל שם: ונר' דהנה מ"ט פנים טומאה יש ולעומת זה עשה אלהים מ"ט פנים בקדושה וזהו מט"ט שר התורה דמ"ט פנים טהור ומ"ט פנים טמא. ולעתיד יטהרו הטמאים על דרך איזו מחלוקת שסופה להתקיים זו מחלוקת הלל ושמאי דבזוהר אי' לעתיד יפסקו הלכה כב"ש דאלו ואלו דברי אלהים חיים ובכל מחלוקת הדין עם א' וצדיק א' בריבו זולתי מחלוקת הלל ושמאי שניהם צדקו והראיה דלעתיד יפסקו הלכה כב"ש וזהו מאמרם איזו מחלוקת שסופה להתקיים דלעתיד יפסקו כמותם וכו', עכ"ל.

ציין לכל זה בספר הנפלא מגדים חדשים למסכת עירובין דף יג., וציין שם עוד לדברי הערבי נחל, תפארת שלמה, תוספות חדשים, מלבי"ם, סידור הגר"א, ונלאיתי להעתיקם, יעו"ש.

ובזה אצא ואומר שלום רב

הק' ברוך מיללער

כולל תו"י דרב"י מסאטמאר וומסב"ג - סניף קיעפ

***

~ הערות לגליון דמשק אליעזר חנוכה תשפ"א ~

• בענין תענית בזמן תוספת שבת - ובענין עשרה טבת שחל בשבת •

אמע"כ הרה"ח וכו' מוה"ר אלכסנדר אליעזר קנאפפלער שליט"א

מו"ל גליון הנפלא "דמשק אליעזר" ומח"ס רבים ונכבדים.

קיבלתי לנכון הגליון דמשק אליעזר לימי חנוכה תשפ"א, ובו אוצר בלום מפז ומפנינים, בדברי אגדה לימי החנוכה והמסתעף, ואמרתי לבוא בכתובים להעיר ולהאיר בכמה ענינים.

מה שהעיר בענין עשרה בטבת שחל להיות בערב שבת, מענין תענית בזמן תוספת שבת, הנה לענין סעודות שבת יש אומרים¹ דאינו יכול לצאת בזמן של תוספות שבת, וא"כ לכאורה אין איסור להתענות בזמן זה, וכן מבואר בתוספות (כתובות מז. ד"ה דמסר) דזמן תוספות שבת ויו"ט אינו לכל מילי, רק לענין מלאכה בלבד², וא"כ אין מוכרח שיש איסור להתענות בזמן תוספת שבת.

¹ עיין טו"ז סימן רס"ז סק"ה שכתב וז"ל: הטעם [דיכול לאכול מיד לאחר שקיבל שבת בתפלת ערבית לאחר פלג המנחה] דכיון דקבל עליו שבת והוסיף מחול על הקודש נחשב כשבת לענין זה דיכול לקדש ולאכול מיד ויוכל לגמור סעודתו מבע"י, ויש חולקין וסוברין שיזהר למשוך סעודתו עד הלילה ויאכל כזית בלילה, וטעמם דכיון דהג' סעודות ילפינן ממה דכתיב אכלוהו היום כי שבת היום לה' וגו' בעינן שיקיים אותם ביום שבת עצמו, ולכתחלה נכון לחוש לדבריהם, עכ"ל.

² וז"ל התוס' שם: דמסר לה בשבתות וי"ט. אף על גב דאמר במו"ק (דף ת: ושם) ושמחת בחגך ולא באשתך דאין נושאין נשים בחולו

ובעצם הענין של תענית לשעות יתכן דאינו אלא מדרבנן, עי' ביאור הלכה (ריש סימן רפ"ח) שכתב כן, וכן מצאתי בספר קרית ספר להמב"ט (בפרק כ"ט מהל' שבת) דתענית שבת דאורייתא אינו כי אם לילה ויום, וז"ל: ונ"ל דאף אם נאמר דאיסור תענית בשבת מן התורה היינו אם התענה לילה ויום דליכא עינוי מן התורה אלא לילה ויום, עכ"ל.

*

ומה שהעירו הרבנים הגאונים שם דעשרה בטבת חמור כ"כ שאפילו אם היה חל בשבת היו מתענין בו, וא"כ כ"ש בזמן תוספות שבת, ראשית יצויין כי הב"י הביא דברי האבודרהם בהלכות תענית (סימן תק"נ) [וז"ל: וה"ר דוד אבודרהם כתב בהלכות תענית (עמ' רנד) שעשרה בטבת הוא משונה משאר תעניות שאם היה חל בשבת לא היו יכולים לדחותו ליום אחר מפני שנאמר בו (יחזקאל כד ב) בעצם היום הזה כמו ביום הכפורים], אבל סיים על דבריו "ולא ידעתי מנין לו זה".

וזה עידן ועדנים שדקדקתי מלשון רש"י במס' מגילה (דף ה. ד"ה אבל זמן עצי כהנים והעם) דלא שמייע ליה האי ענינא, כלומר לא סבירא ליה, מדפירש שם בזה"ל: אם חל להיות בשבת מאחרין ליום מחר, וכן תשעה באב שחל להיות בשבת, והוא הדין לשבעה עשר בתמוז, ולעשרה בטבת, והאי דנקט תשעה באב משום דהוכפלו בו צרות והכל מתענין בו, אבל שאר צומות, אמרינן במסכת ראש השנה (יח:): רצו מתענין, רצו אין מתענין, עכ"ל. הרי שכתב להדיא דגם עשרה בטבת בכלל שאר התעניות שאם חל בשבת מאחרין אותה ליום ראשון, ותו לא מידי.

~ הערה לקונטרס רעוא דרעוין ~

יום א' לסדר ויחי תשפ"א לפ"ק

אמע"כ הרה"ח מוה"ר אלכסנדר אליעזר קנאפפלער שליט"א

אחדשה"ט בכבוד הראוי.

קיבלתי הקונטרס רעוא דרעוין, והנני להעיר במה שהביא בדף האחרון בשם החיד"א זי"ע בספרו פתח עינים, עשרה פירושים נחמדים על מאמר רב נחמן (שבת קיח:): תיתי לי שקיימית ג' סעודות בשבת, ובאופן ב' איתא בזה"ל: **דהנה כתב התוס' דסעודה ג' יכול לעשותה במיני פירות. ור"נ קיים כל הג' סעודות בלחם ולא חילק בין הג' לתרי קמייתא.**

ויש להוסיף על זה, דבאמת כבר יצא בתורה שלמד בצהרים, וכדאי' בזוהר (הביאו המג"א בהל' פסח סימן תמ"ד), ואפילו הכי אכל סעודה ג' כהלכה. ובפרט בימות החורף שהאיצטומכא מלא, ולזה כתב הרמ"א (סימן רצ"א) שלא להרבות בסעודת שחרית כדי שיוכל לאכול סעודה ג'. וזהו תיתי לי, שהקפיד לעשות סעודה ג' בלחם, ולהקפיד שלא יהיה האיצטומכא מלא.

ובזה אגמור בשיר מזמור

ברוך מיללער

כולל תורה ויראה דרב"י מסאטמאר וויליאמסבורג - סניף קיעפ

***

של מועד משום דאין מערבין שמחה בשמחה ודרשה גמורה היא כדאמר בחגיגה (דף ח: ושם) דהוי מדאורייתא איכא למימר דהכא איירי שעה אחת לפני יום טוב שהוא כיו"ט לענין מלאכה דתוספת דאורייתא ובטילה באותה שעה מן המלאכה א"נ כשמסרה האב לשלוחי הבעל או נשואין בלא סעודה אף על גב דאמר בהחולין (יבמות דף מג: ושם) דנשואין בלא סעודה איכא שמחה לא חשיבא שמחה כולי האי שיהא אסור לישא ביום טוב מטעם זה, עכ"ל.

¹ וז"ל: ואיסור תענית בשבת יש דעות בפוסקים אם הוא רק מדברי קבלה מדכתיב וקראת לשבת ענג או הוא מדאורייתא [מדכתיב אכלוהו היום וגו'] עיין בתשובת הרשב"א סימן תרי"ד ועיין לקמן בסימן תי"ח ותק"ע ונראה פשוט דתענית עד ו' שעות לכו"ע מדרבנן, עכ"ל.

הערה לגליון דמשק אליעזר פורים תש"פ לפ"ק

~ ישוב דברי ספר החיים בהא דחנוכה לא יתבטל ~

יום א' לסדר ויגש תשפ"א לפ"ק

אמע"כ הרה"ח מוה"ר אלכסנדר אליעזר קנאפפלער שליט"א

אחדשה"ט בכבוד הראוי.

הנני בזה בדבר מה שכתב בגליון "דמשק אליעזר" לפורים תש"פ לפ"ק, בביאור מאמר היוצר "פְּל הַמוֹעֵדִים יִהְיוּ בְּטָלִים, וַיְמִי הַפּוּרִים לֹא נִבְטְלִים", בכמה וכמה אופנים, ובתוך ההוספות הביא עוד מה שכתב בספר החיים (ריש פרק ז', וכן הוא גם בספרו אגרת הטיול חלק הדרוש ערך מועדים), וז"ל:

מה שאמרו רז"ל כל המועדים בטלין חוץ מחנוכה ופורים, לא שיתבטלו לגמרי, וחלילה שיתבטל אפילו נקודה אחת מן התורה שהיא נצחית, וכ"ש מועדי ה', אבל הכוונה כי היוונים שביטלו כל מועדי ה' לא ביטלו חנוכה ופורים, לפי שלא הקפידו עליהם לבטלם אחר שאינם מן התורה, וגם אינם מועדים גמורים שהרי מותרים הם בעשיית המלאכה.

ועוד י"ל, לא שיתבטלו המועדים עצמם חלילה, אבל הטעם שלהם בטל, שכל המועדים הן לזכר יציאת מצרים, וכבר בטל מצרים ובטל שיעבודם, אבל טעם מצות חנוכה ופורים אינם בטלים לעולם, שעדיין עומדים עלינו בכל דור ודור להשכיח אותנו מתורתנו, כדרך שעשו היוונים בחנוכה, וכן בכל עת ובכל שעה חושבים עלינו שונאינו להכחידנו מגוי, כדרך שחשב עלינו המן הרשע, אלא שהקב"ה מצילנו תמיד מידם. הרי שנסי חנוכה ופורים אינם בטלים.

וע"ז העיר בזה"ל: **וצ"ע קצת מה שכתב שהיוונים לא ביטלו חנוכה, שעדיין לא נתקן חנוכה עד לאחר שנצחו את היוונים, ע"כ.**

ולפענ"ד לחומר הנושא נראה לומר הכוונה בדרך פשוט, דאכן הכוונה שחנוכה לא היה בימיהם ולכן לא בטלוהו, וכיון שלא נתבטל אז כן לא יתבטל לעתיד, ויהיה לו קיום לעולמי עד, משא"כ שאר המועדים, מכיון שנתבטלו אז, שוב יכולים להתבטל לעתיד לבא ג"כ.

הנ"ל

הערה מהרה"ג ר' דוד דוב מייזליש שליט"א

רב הצעיר דקהל עדת יראים סיגעט - ומח"ס פאר דוד אוצר השבת אוצר המועדים

שלום וברכה.

שמעתי טעם לברך הילדים בליל שבת, כדי ללמוד הבנים "זיך צו בייגן צו זייערע עלטערן", שיהיה להם דרך ארץ לאבותיהם שיחי.

כל טוב

דוד דוב מייזליש

מכתב הערה שקיבלנו על מכתב דלהלן

[שנדפס בגליון לפר' חוקת - בלק העלל"ט]

לכבוד המערכת הי"ו

איך וויל אייך באדאנקען פאר אייער געוואלדיגען מאמר וואס איר האט געשריבען ווי אזוי מ'דארף זיך אויפפירען אין א שטוב שבת קודש, יעדער ווארט וואס איר האט געשריבען איז דאך אזוי מין צוקער זיס, און אזוי געוואלדיג אמת, און איך ווייס אייך נישט ווי אזוי אייך צו באדאנקען. ווען איך וואלט דאס געזעהן פאר 40 יאר צוריק, וואלט מ'יין שטוב היינט אנדערש אויסגעזעהן, זאל כאטשיג די נייער דור וויסען ווי אזוי מ'דארף זיך אויפפירען.

א. הלוי מ.

לערנען איין סעיף אין שולחן ערוך - אדער איין משנה אין מסכת אבות - ביי די שבת'דיגע סעודה נאך די פיש

לכבוד די רעדאקציע פון 'דער איד' הי"ו, 'תורה אפטיילונג'

איך האב געזעהן אין אייער צייטונג די הערליכע מאמר פון הרב א. בלום 'חינוך מיטלען' - "השומר שבת הבן עם הבת", "די באדייט פון שבת קודש אין א אידישע שטוב" - וויל איך צולייגען, אז איך האב שוין אסאך עוסק געווען אין דעם, וואס צו טוהען ביים טיש שבתים און ימים טובים, און איך האב שוין אסאך אינגעלייט מ'יעץ געווען צו לערנען איין הלכה אין שולחן ערוך אדער איין משנה אין מסכת אבות ביים שבת טיש (לכל הפחות), און זיי האבן מיר זייער באדאנקט דערויף.

אנגעהויבן האט זיך עס, ווען איינמאל יארן צוריק איז צוגעקומען צו מיר א אינגערמאן, און האט זיך אויסגעגאסן זיין הארץ אז די "שלום בית" ביי אים אין שטוב איז נישט אזוי איי איי, האב איך אים גע'עצה'ט אז ביי יעדע סעודה שבת קודש, סיי פרייטאג צו נאכט'ס, סיי שבת בייטאג, נאכדעם וואס ער האט שוין געמאכט קידוש, זיך געוואשען, און געגעסן חלה מיט פיש, ווען די משפחה איז שוין רוהאיגער און מ'איז שוין נישט אזוי הונגעריג, זאל ער פארלערנען פאר די גאנצע משפחה לכל הפחות איין הלכה אדער צוויי, אדער איין משנה אדער צוויי, און אויב א זעהן אדער א טאכטער פרעגט עפעס אריין, זאל ער זאגן "דו פרעגסט זייער גוט", איך ווייס נישט די ריכטיגע ענטפער, איך וועל פרעגן דעם דיין נאך שבת (און נישט ח"ו אנשרייען דאס קינד און זאגן: דו נער דו שוטה, דו ווייסט נישט וואס דו רעדסט, ווייל דעמאלט'ן האסטו אים אוועקגעפאטשקעט אויף אייביג).

און אויב איז עס טאקע א שווערע שאלה זאל ער פרעגן דעם דיין נאך שבת, און אזוי וועלן די קינדער זיין פארנומען א גאנצע וואך וואס מ'גיט פרעגן קומענדיגע וואך ביים שבת טיש, און די גאנצע אויר פון די שטוב וועט זיך טוישען, די קומענדיגע וואך זאל ער זאגן איך האב געפרעגט דעם דיין, און די דיין האט געזאגט אזוי און אזוי, און אזוי וועט אריינקומען א געשמאקייט אין די שבת'דיגע סעודות, און א תורה'דיגע און רוהאיגע אממאספערע אין די הויז, און אלעס וועט זיך בעזר השם שטעלן אין פלאץ [די עצה האב איך באקומען פון א איד פון פארן קריג].

די אינגערמאן איז מיר שפעטער געקומען באדאנקען, גלייך נאך דעם ערשטן וואך, אז שוין האט ער געזעהן א שינוי לטובה, און נאך עטליכע וואכן איז ער מיר געקומען זאגן אז די גאנצע שטוב האט זיך געטוישט מן הקצה אל הקצה, און ס'איז געווארן א פרייליכע שטוב, פול מיט שמחה און נחת.

יעדער איינער מעג פרובירן דעם עצה, אפילו ביי וועם די שלום בית איז ברוך ה' גאר גוט, ווייל ביי יעדן איינעם קען דאס העלפן אויף פילע הינויכטן, אין אלע ריכטונגען.

לכבוד שבת קודש

מתנה טובה יש לי בבית גנזי ו"שבת שמה"

המאמר מתנה טובה יש לי בבית גנזי ושבת שמה, כי יום שבת מתנה טובה לישראל שאז יש להם עת ופנאי לעסוק בתורה משא"כ בכל ימי החול, אבל לא הכל הם מבינים בטובת השבת, רק זה שהוא ירא שמים ויודע כי כל עניני עוה"ז הבל הבלים ואין בם מועיל, ועיקר התכלית הוא רק העסק בתורה ומצות בעוה"ז

כמאמרם ז"ל התקן עצמך בפרוזדור וכו' אדם כזה ישמח במתנת שבת, והוא ממתין ומצפה מתי יבא יום שבת, ואז אנו מעבודתי ואוכל לעסוק בתורה. לא כן מי שאינו ירא שמים הוא אינו שמח בשבת רק אדרבה מצטער על שאינו יכול לעסוק במשא ומתן בשבת,

וז"ש ה' למשה מתנה טובה יש לי, אבל רק "בבית גנזי ששם הוא האוצר של יראת שמים כמחז"ל (לעיל ל"א) אין לו להקב"ה בעולמו אלא אוצר של יראת שמים בלבד שנאמר יראת ה' היא אוצרו, שמי שהיא ירא שמים יתייחס השבת אצלו למתנה טובה.

(ילקוט הגרשוני)

א.

כתב בס' שער בת רבים פ' לך, חז"ל שבת (דף י" ע"ב) א"ל הקב"ה למשה מתנה טובה יש לי בבית גנזי ושבת שמה כו', וקשה הלא כל התורה נקראת מתנה כמ"ש ומדובר מתנה, ולמה נקראת מצות שבת מתנה יותר מכל המצות, אלא כי בכל המצות היצה"ר מכביד עליו שהוא היפך תאוותו, לא כן מצות שבת שהיא ככל תאות האדם אכילה ושתי' ושינה וביטול מלאכה, רק שיעשה הכל לש"ש ושלא לדבר בו דברים בטלים כל המעת לעת, רק בד"ת וקדושה,

ובעד דבר קל כזה נמחלו עונותיו, כמחז"ל (שבת קי"ה ע"ב) כל המשמר שבת כהלכתה אפי' עבד ע"ז כדור אנוש מוחלין לו על כל עונותיו, הרי זהו מתנה טובה מאוד, ומי שאינו עושה זאת הוא שוטה ומשוגע עכ"ל.

ב.

כתב בס' "שער בת רבים" פ' יתרו, בביאור

נכל שבת קודש בבוקר שיעור

בשולחן ערוך אורח חיים

הלכות שבת

משעה 7:45 עד 8:45

בבית המדרש "נייטרא"

1462-50th street

שעה אחת של תורה בשבת כמו אלף שעות בימות החול

שעה אחת של תורה בשבת קודש כמו אלף שעות בימות החול (בן איש חי פ' שמות, שנה ב' בהקדמה). והוסיפו המפרשים, כל מלה בתורה הקדושה מצוה בפני עצמה (שנות אליהו פ"א דפאה מ"א) ושקולה כנגד תרי"ג מצוות (ירושלמי פאה פ"א ה"א). ובדקה ניתן לומר מאתיים מילים (חפץ חיים תורת הבית פ"ב) ובשעה, שתיים עשרה אלף, ובצער הרי זה כפול מאה (עי' ברבות ז. ואבות דרבי נתן פ"א מ"ז), ובשבת קודש כפול אלף, וכשיש בשיעור תורה מאה איש, הרי זה כפול מאה וכל שכן יותר. ויתכן להגיע בשיעור תורה בשבת קודש למצוות רבות מאד. [רק בחשבון מצוות אלו שהוזכרו עד כה מגיע האדם לשבעים ושלוש בליון וחמש מאות וששים מליארד מצוות (73,560,000,000,000)] וזה בשעה ובחבורה של מאה איש בלבד.

(הנהגות לשבת קודש נ"ו)

דברי תורה שחידשתי בשבת קודש פרשת שמות תשפ"א לפ"ק

וּכְאֲשֶׁר יַעֲנֶה אֶתְּךָ בֶן יִרְמְיָהוּ וַיִּקְצֹצוּ מִפְּנֵי בְנֵי יִשְׂרָאֵל (א, יב). לכאורה יש להבין, הרי בני ישראל דרו בארץ גושן במקום מיוחד, ולא היה להם שייכות עם המצריים, וא"כ למה ויקוצו מפניהם, וכי לא הלכו שם עם מסיכות על פניהם ולכן שנאו אותם?

ובפרט לפי מה שכתב המהר"ל מפראג זי"ע (בספרו גבורות ה' פרק מ"ג, הכאתיו בדרשה לחג הפסח שנת תש"פ לפ"ק, ועודנו בכתובים) על המדרש בשיר השירים רבה (פרשה ד') בפסוק גן נעול, רב הונא בשם בר קפרא אומר בזכות ד' דברים נגאלו ישראל ממצרים בזכות שלא שנו את שמם, ראובן ושמעון נחתי ראובן ושמעון סלקי, ולא היו קורין לראובן רופינוס ולשמעון לא היו קורין לוליני וכו', פירוש המאמר הזה, כי גאולה של מצרים היה בשביל שלא היו מתאחדים עם מצרים, כי אם היו מתאחדים עם מצרים והיה לישראל התחברות עם המצרים לא היו יוצאים משם, שהרי יש להם התחברות עם מצרים ואיך יצאו מתוכם. ולפיכך אילו שנו שמם מצרים או היו מדברים בלשון מצרים היה לישראל חבור עמהם ולא היו יוצאים וכו', עכ"ל. וא"כ תגדל הקושיא ביותר למה שנאו אותם?

אלא התירוץ הוא שהיו שונאים את בני ישראל בלי שום סיבה כל שהוא, רק לקיים ההלכה הידוע שמביא רש"י בפרשת וישלח "הלכה הוא בידוע שעשו שונא ליעקב", וזה לשונו: וישקוהו נקוד עליו, ויש חולקין בדבר הזה בכרייתא דספרי, יש שדרשו נקודה זו לומר שלא נשקו בכל לבו. אמר ר' שמעון בן יוחאי הלכה היא בידוע שעשו שונא ליעקב, אלא שנכמרו רחמיו באותה שעה ונשקו בכל לבו, עכ"ל.

וכבר ציין רש"י שמקורו בספרי, והוא בספרי פר' בהעלותך פסקא ע"ט, וז"ל שם: כיוצא בו וישקוהו נקוד עליו שלא נשקו בכל לבו, ר"ש בן יוחי אומר הלכה בידוע שעשו שונא ליעקב אלא נהפכו רחמיו באותה שעה ונשקו בכל לבו, עכ"ל.

ובמדרש בראשית רבה (ע"ט, ט) הובא ג"כ הפירוש הזה, אבל בלי ההקדמה שהלכה בידוע וכו', וז"ל המדרש: וירץ עשו לקראתו וישקוהו, נקוד עליו אר"ש בן אלעזר בכל מקום שאתה מוצא הכתב רבה על הנקודה אתה דורש את הכתב, הנקודה רבה על הכתב אתה דורש את הנקודה, כאן לא כתב רבה על הנקודה ולא נקודה רבה על הכתב, אלא מלמד שנכמרו רחמיו באותה השעה ונשקו בכל לבו, אמר לו ר' ינאי אם כן למה נקוד עליו, אלא מלמד שלא בא לנשקו אלא לנשכו ונעשה צוארו של אבינו יעקב של שיש וקהו שיניו של אותו רשע ומה ת"ל ויבכו אלא זה בוכה על צוארו וזה בוכה על שיניו, עכ"ל.

***

וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים אֶל מֹשֶׁה אֶתְּךָ אֲשֶׁר אֶתְּךָ וַיֹּאמֶר כֹּה תֹאמַר לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל אֶתְּךָ שְׁלַחְנִי אֲלֵיכֶם (ג, יד). פירש"י "אהיה אשר אהיה", אהיה עמם בצרה זו, אשר אהיה עמם בשעבוד שאר מלכויות. אמר לפניו רבונו של עולם, מה אני מזכיר להם צרה אחרת דיים בצרה זו, אמר לו יפה אמרת, כה תאמר וגו', עכ"ל.

וברש"י ישן נוסף כאן הגה בחצאי לבינה בזה"ל: לא שהשכיל חלילה משה ביותר, אלא שלא הבין דברי השם יתברך, כי לא מחשבתו מחשבתם השם יתברך, שמאז כך היתה דעתו באומרו יתברך אהיה אשר אהיה, למשה לבדו הגיד לא שיגיד לישראל, וזהו יפה אמרת, שגם דעתי מתחילה כך היתה, שלא תגיד לבני ישראל כדברים האלה, אלא כה תאמר לבני ישראל אהיה פעם אחת, וכן משמע ברבה, ודו"ק, ע"כ לשון ההגה.

ואיני יודע מי הוא בעל ההגה, אבל מצאתי בספר יהודה יעלה עה"ת (לאחד מתכני דמשק) שמקור הדברים הוא בספר לקוטי תורה להארז"ל, וז"ל: ויאמר אהיה אשר אהיה, הנה כאן גילה לו ד' גלויות כנגד זה אמר כה תאמר וכו', והנה אמרו רז"ל

שמושה אמר להש"י דיה לצרה בשעתה, ולכאורה קשה וכי נעלם מהש"י עד בא דבר משה, אלא הענין הוא כי משה לא הבין כוונת הש"י, שלעולם הש"י לא רצה שיאמר אהיה אשר אהיה, שפי" אהיה בגלות זה אהיה בגלות אחר, כי דיה לצרה בשעתה כדבר משה, אלא שכוונת הש"י להודיע לו דברי אמת, והעד שלא א"ל 'כה תאמר', ומשה רבינו ע"ה סבר שכוונת הש"י להודיע אהיה אשר אהיה לבני ישראל, לכן הקשה לו דיה, ואז אמר הקב"ה 'כה תאמר', כי כדבריך כן היתה כוונתי בתחלה שתאמר 'אהיה שלחני אליכם', ולא 'אהיה אשר אהיה', אלא שלא הבנת כי כוונתי היה רק להודיע לך ולא לישראל, עכ"ל.

ויש להוסיף על זה, מדברי הגמרא במס' יומא דף ד' ע"ב, לאמר אמר רבי מוסיא בר בריה דרבי מוסיא משמיה דרבי מוסיא רבה [ובמסורת הש"ס הביא שבשאלות הגי' "מוסיא" תחת "מוסיא"] מניין לאומר דבר לחבירו שהוא בכל יאמר עד שיאמר לו לך אמור, שנאמר וידבר ה' אליו מאהל מועד לאמר, עכ"ל. הרי שכל שלא נאמר "לאמר" אינו באמירה לאחרים רק לו לעצמו הגיד, שהקב"ה סמך עליו שלא יגיד לאחרים בלי רשות, וכדכתיב בפר' בהעלותך (במדבר יב, ז) בכל ביתי נאמן הוא, והרי משה רבינו היה ב' פעמים ארבעים יום בשמים, ומעולם לא סיפר מה שראה שם (מלבד מה שמסר לו הסי' סגולת הקטורת נגד המגיפה).

ובזה יש להבין גם מאמר ביקש יעקב לגלות את הקץ, וכבר הקשו ממאמר העולם "דער וואס ווייסט זאגט נישט, און ווער ס'זאגט ווייסט נישט", ואיך שייך לומר שיעקב אבינו ע"ה ידע את זמן קץ הגאולה. אלא שבאמת ידע יעקב אבינו את קץ הימין, כי הקב"ה גילה לו, אבל לא על מנת לגלות לאחרים, ולכן כשביקש לגלותו נסתלקה ממנו שכינה, ומאז למדו כי הודיע אינו מגיד והמגיד אינו יודע, (והראיה שכל הקיצין שגילו המגידים לא נתקיימו).

מקור הביטוי של 'צדיק גוזר והקב"ה מקיים'

אמע"כ בני היקר המו"מ בתו"ש חריף ובקי טובא צנא מלא ספרא כש"ת

מוה"ר ... הי"ו

על דבר שאלתך על המקור להביטוי "צדיק גוזר והקב"ה מקיים", ואמר כי בגמרא ליתא לשון כזה, רק במסכת מועד קמן (דף טז:) איתא בהאי לישנא: אמר רבי שמואל בר נחמני אמר רבי יונתן מאי דכתיב נאם דוד בן ישי ונאם הגבר הקם על נאם דוד בן ישי שהקים עולה של תשובה אמר אלהי ישראל לי דבר צור ישראל מושל באדם צדיק מושל יראת אלהים מאי קאמר אמר רבי אבהו הכי קאמר אמר אלהי ישראל לי דבר צור ישראל אני מושל באדם מי מושל בי צדיק שאני גוזר גזרה ומבטלה, עכ"ל.

והנה בספר איוב (כב, כח) נאמר "וְתִגְזֹר אֹמְרֵי וַיִּקָּם לָךְ וְעַל דְּרָכֶיךָ נִגְהָ אֹר", ובמס' שבת (דף נט:) וכן בכתובות (קג:) איתא שעל הצדיקים נאמר כן, וז"ל הגמ': ותו (פעם נוסף שהיה ברור לרב שלא מת רבי חנינא: משום) דרבי חנינא לא סגי (פי' לא יתכן) דלא מליך (אלא ודאי שיהיה ריש מתיבתא ולא ימות קודם), דכי הוה קא ניחא נפשיה (לפני מיתתו) דרבי אמר חנינא ברבי חמא יתיב בראש (הישיבה), (ודיבורו של רבי ודאי יתקים, שהרי) וכתביב בהו בצדיקים ותגזר אמר ויקם לך וגו', עכ"ל (עם ביאור "הכרותא").

וכן מבואר במסכת תענית (דף כג.) תנו רבנן מה שלחו בני לשכת הגזית לחוני המעגל ותגזר אמר ויקם לך ועל דרכיך נגה אור ותגזר אמר אתה גזרת מלמטה והקב"ה מקיים מאמריך מלמעלה וכו', ע"כ.

ומעתה מובן מעצמו כי הביטוי "צדיק גוזר והקב"ה מקיים" הוא קיצור לשון מהג"ל, ואכן כן מובא הלשון בקיצור בכל ספרי האחרונים, וכן בכל ספרי חסידות. ואציין כמה דוגמאות:

החיד"א בספרו יוסף תהילות (תהלים קמח, יד), החת"ס בתורת משה (במדבר כ, ה; דברים ו, ד), מלבי"ם, (מלכים ב' ד, יז), בעש"ט עה"ת (פרשת קדושים אות כ"ג), תורת המגיד (עמ"ס שבת שם), נועם אלימלך (פרשת מקץ, ופר' בהר, בלק, מטות, דברים, ואתחנן, וכן בהוספות ליקוטי שושנה), עבודת ישראל (ליקוטים לאבות), קדושת לוי (לפורים קדושה שלישית), מאור ושמש (פר' וישלח ופר' מסעי), ועוד ועוד ועוד.

והנני בזה אביך הדורש בשלומך ובשלום תורתך

אלכסנדר אליעזר קנאפפלער

יום ה' לסדר ואלה שמות תשפ"א לפ"ק

הערה לשיעור בהלכות שבת מקץ תשפ"א

בפרשת מקץ תשפ"א למדנו בשיעור בהלכות שבת ע"י מו"ר הרה"ג ר' בנציון הכהן שטראססער שליט"א, בענין אם מותר לקרות גליונות מדברי תורה אם יש גם פרסומים (אדווערטייזמענטס), וזה לשונו בשיעורי "שבת בשבתו" (סימן ש"ז):

פ כהיום יש הרבה ניירות וגליונים של תורה שמפיצים בבתי מדרשים, וכן יש מעגעזינ"ם, שמדפיסים בכל שבוע ושבע, שמויחדים לדברי תורה ומוסר, וסיפורי צדיקים, וסיפורים שהתרחשו לבני ישראל בזמן מן הזמנים, אשר יש בהם לימוד של מוסר ולימוד של מסירת נפש לה' ותורתו, וכל זה מותר לכתחלה לקרות בשבת, אבל היות שבתחלה וסוף של הגליונות, ופעמים אף על העמודים עצמם, מדפיסים מודעות של מסחר, א"כ אסור לקרוא בשבת כל הגליון, שמא יבוא לקרוא מודעה מסחרי שנדפס סמוך לו [כאשר באמת מצוי מאוד מכשול זה] כדברי יעב"ץ הנ"ל.

י אבל יש מגדולי זמנינו הסוברים כי רק בקריאה של רשות כמו עיתון דעלמא בזה כתב היעב"ץ לאסור כולו משום גזירה שמא יקרא מודעות מסחרי, אבל במאמרים של תורה ומוסר וסיפורי צדיקים, אין לאסור לקוראם משום גזירה זו שלא גזרו חז"ל בהדיא.

יא ולכן דעתם כי אף שבודאי יש לזיזר הרבה שלא לקרוא המודעות מ"מ המאמרים בעצמם מותר לקרוא. - אמנם אין סברא זו ברורה כ"כ, ומה עוד אחר שרואים המכשולים שבאים עי"ז, לכן אם יכול לסדר עצמו בלי לקרוא כל הנ"ל, יש לו להתמיר בן.

וראיתי הלכה ונוכרתי מעשה שהיה מלפני חמשים שנה לערך, כי הגליון "דאם אידישע ליכט" היה להם פירסומים בתחילה ובאמצע ובסוף, ונתהוה אז איזה רעש אם מותר לקרות בהם בשבת קודש, ואילו הבעה"ב טען שמבלי פרסומים אי אפשר לו להחזיק מעמד, כי אי אפשר לבקש הרבה מן הסובסקרייבער'ס ודנו אז הרבנים הגאונים זצ"ל בנידון, והעלו כי מפני 'עת לעשות ה' הפרו תורתך', יכול לקבל פירסומים, אבל יתקן שבאמצע וכן בתחילה לא יהיו שום פירסומים, רק בסוף, כדי שיוכלו להיזהר שלא להביט בהם בשבת קודש, שידעו שלא לקרות כלל לבסוף. ואכן כך נשאר עד היום הזה שאין מדפיסים שום פירסומים באמצע ובתחילה רק בדפים האחרונים, ואכן צריכים להיזהר מפני קדושת השבת שלא להסתכל שם.

אלכסנדר אליעזר קנאפפלער

איבער אריינברענגען אין שטוב היימישע ערליכע ליין מאטריאל

לכבוד המערכת הי"ו

היות אין אייער גליון געט איר א פלאטפארמע צו שרייבען און מעורר זיין איבער אלע ענינים וואס איז נוגע צו אידישקייט ווארעמקייט, תורה און תפילה, שבתים וימים טובים, ווילן מיר מעורר זיין אונזערע טייערע ברודער'ס בכל מקומות מושבותיהם, און איבערגעבן וואס א חשוב'ע רב האט אונז מעורר געווען איבער אריינברענגען אין שטוב היימישע ערליכע ליין מאטריאל.

ווי באקאנט איז היינט דא א שפע פון פילע ערליי ליין מאטריאל, הן אויף די אידישע שפראך, און אויך אויף אנדערע שפראכן, ווען מ'גייט אריין אין גראסערי מיטוואך-דאנערשטאג דערזעהט מען זיך מיט א ריזיגע אויסוואל פון א.ג. כשר'ע צייטונגען, ווי למשל דער איד, דער בלאט, די צייטונג, און נאך פילע אויסגאבעס ווצבש"פ דער בליק, די וואך, דער שטערן, מאמענט, נאכדעם איז דאך נאך צייטונגען און זשורנאלען אויף אנדערע שפראכן ווי למשל יתד אויף עברית און ענגליש, המודיע אויף עברית און ענגליש, עמי, בינה, און איד ווייס נישט וואס אלץ נאך.

דאס איז אבער איינמאל זיכער, אז א יעדע מענטש וואס האט א ווארעמקייט צום הייליגען שבת, און ער וויל אויפציהען פיינע גוטע ערליכע קינדער, בעלי מדות און בעלי דרך ארץ, אז מ'זאל זעהן פון זיי "אידיש נחת", ווענדט זיך עס זייער שטארק ווי אזוי די שבת קודש קוקט אויס אין זיין שטוב. טאמער גייט ער שבת צופרי אין צייט צום דאווענען, לערנט פארן דאווענען, און ער קומט אהיים נאכ'ן דאווענען פראווענען די סעודה מיט די משפחה, און זינגט זמירות און זאגט נאך ביים טיש א דברי תורה אדער א דבר הלכה אדער א מנהג פון אבותינו ורבותינו, ווער רעדט נאך פון א אינגערמאן וואס גייט צו א שיעור קבוע שבת קודש, אדער צו א רבי'ס טיש, און שבת נאכמיטאג פארהערט ער די קינדער וואס זיי האבן געלערנט א גאנצע וואך, און ער גרייט זיי אן צום שיעור פון קומענדיגע וואך, אויסשמועסענדיג פון אויסענווייניג וואס מ'גייט רעדן קומענדיגע וואך, דאן האט ער שוין נישט קיין צייט אום שבת קודש פאר די אלע ליין מאטריאל.

ער איז נאר פארנומען א גאנץ שבת מיט זיין נשמה, און מיט די נשמות פון זיינע קינדער, צו איבערגיין און צוגרייטן וואס מ'גייט לערנען קומענדיגע וואך, און אריינלייגען אין זיי א ווארעמקייט און א חשק צו לימוד התורה און יראת שמים און חביבות המצוות, ווען מ'איז פארנומען מיט די שטוב די משפחה און די קינדער, האט מען נישט קיין צייט צו די אלע זאכן. ווי אזוי איז מעגליך אדורכצוקוקען די אלע צייטונגען און זשורנאלען, דאס איז נישט קיין מציאות בעולם - (דאס איז אויסער על פי הלכה קען אויך זיין אז מ'טאר עס נישט נעמען שבת אין דער האנט אריין, ווייל די אדווערטיזמענט מאכט עס מוקצה. און ס'איז דא איבער גענוג צייט פאר די וואס וואס ווילען אריינקוקען דערין אין די וואכן טעג).

ס'איז דא נאך אן ענין וואס מ'דארף רעדן, א איד וואס ליינט דאס אלעס אדורך במשך'ן שבת, איז אויסער וואס ער לערנט נישט מיט די קינדער, ער ווארעמט זיי נישט אן צו אידישקייט, האט ער בכלל נישט קיין גערווען צו די קינדער, ער שיקט זיי אוועק פון זיך זיי זאלן אים נישט שטערן פון ליינען זיינע שטותים און הבלים. א חשובע רב האט מיר אמאל געזאגט, שבת נאכמיטאג נאך די סעודה זאלסטו רעדן צו דייןע קינדער, אפילו שפילען זאלסטו מיט די קינדער, און נישט גיין שלאפן, כדי זיי זאלן פילען אז דו ביסט א ווארעמע טאטע, וואס אויסער פון לערנען און זינגען זמירות און לערנען א דברי תורה א דבר הלכה ביים טיש, דארף מען אויך שפילען מיט די קינדער אז זיי זאלן פילען אז דאס איז א ווארעמע היים.

ס'איז אבער דא נאך א 3'טע סיבה פארוואס זיך צוריקצוהאלטען פון די אלע אויסגאבעס. ס'איז נישט צום פארשטיין, ווען מ'רעכנט אויס וויפיל ס'קאסט אין דורכשניטלעך די אלע צייטונגען און זשורנאלען, קומט אויס אז א מענטש וואס קויפט יעדע וואך א גאנצע באגאזש אין גראסערי (און מ'זעהט דאס היפש ליידער) געט אויס מינומם \$50 א וואך פאר די אויסגאבעס, דאס קומט אויס \$200 א חודש (הלואי זאל נאר דאס זיין די חשובן), און במשך א גאנצע יאר קומט עס אויס צו \$2500, און במשך צעהן יאר מיינט עס \$25,000. און ווען מ'רעכנט אריין אינפלאציע קומט אויס אז אין בערך 10 יאר דאפעלט זיך די געלט, איז עס א חשובן פון \$50,000, און אין 20 יאר מיינט עס א קיימא-לן פון \$100,000, וואס ווען איר מאכט חתונה קינדער, וואלט איר געקענט קויפן פאר יעדע קינד א הויז, דורך באצאלן פאר זיי א דאָן פעימענט (פארשטייט זיך נישט אין ברוקלין, נאר אין אלע נייע אידישע שטעטלעך וואס פארמערן זיך בעזהשי"ת איבעראל מיט פילע שיינע און געשמאקע הייזער בעזרת השם יתברך).

במילא קומט אויס אז דאס איז נוגע סיי ברוחניות און סיי בגשמיות, מ'דארף טוהען צו מאכן אויף דעם א סדר, אז די הייליגע שבת קודש זאל זיין געהייליגט ביי די קינדער, די בני בית, מיט זינגען זמירות, זאגן דברי תורה ביים טיש, און עסן די אלע מקובלי'דיגע מאכלי שבת קודש, אזוי ווי מ'האט זיך געפירט ביי אבותינו ורבותינו זכותם יגן עלינו מאז ומקדם.

און אין די זכות פון שמירת שבת און אין די זכות פון תורה ותפילה, און אינעם זכות וואס מיר וועלן זיך האלטען ביי די מנהגי קודש פון אבותינו ורבותינו, וועלן מיר זוכה זיין צו גוטע קינדער, בעלי דרך ארץ בעלי מדות טובות, מיט יראת שמים, בנים ובני בנים עוסקים בתורה ובמצות, וואס מיר וועלן זיך מיט זיי שטאלצירען צו גיין מיט זיי אקעגן משיח צדקינו במהרה בימינו אמן ואמן.

הרוצה בעילום שמו

נ.ב. מיר ווילן קלארשטעלן, אז מיט די אויבנדערמאנטע רייד רעדן מיר נישט פון די ערליכע אידישע ליין מאטריאל וואס איז אינגאנצען ריין און ברענגט אריין א ווארעמקייט צו שמירת התורה והמצות, ווי "די אידישע ליכט" "עונג שבת" און "די ברכה אין שטוב", אדרבה ואדרבה, פון דעם קען מען פארציילען ביים שבת קודש, און אריינברענגען א ווארעמקייט אין די משפחה צום שבת קודש און אמונת צדיקים.

גודל מעלת אמירת תהלים

מלחמה, והנערים בזכרם צער הוריהם וראו גודל צרתם שמוליכים אותם להעבירם מאמונתם וכו' אמרו זה לזה הלא בבתינו אם יש צרה לא עלינו אומרים תהלים ברבים ונצלים, וגם אנו בצרתינו נאמר תהלים, אבל לא יכלו שלא הי' להם ספר תהלים, ולומר בעל פה עדיין לא ידעו, על כן נמנו וגמרו לומר עכ"פ הניגון של תהלים, וכן עשו ושרו הניגון ותעל שירתם ונהוה התעוררות בשמי מרום וזכו לישועה ונשלחו לביתם.

(שער ישכר מאמר תקע בשופר, ט"ו - צסס הדברי חיים)

כל בקשת האדם מרומזים בו

דוד המלך עליו השלום היה מתפלל על כל הענינים שצריכים ישראל עד ביאת משיח, על החולים שיתרפאו, ועל הבריאים שלא יחלו, ועל פרנסתם שיתברכו, ולבטל מהם כל הגזירות קשות, ועל ידי שהאדם מתפלל עם הציבור הוא ממשך כל השפעות טובות על כנסת ישראל.

(מאור ושמש)

לתקן בכל מושב בני ישראל – עבור אחינו ישראל להצילם מכל רע

זה כמה נכסוף נכספתי לתקן תיקון גדול זה בכל מקום מושב בניי להיות בכל עיר ועיר עדה קבועה לעמוד בתפלה ובתחנונים יום לפני אדון כל בעד קהל עדתם ועבור כלל אחינו בניי להצילם בכל מרעין בישין, ושאלתי ובקשתי מכל איש היקר את דבר ד' יתקן תיקון זה בעירו וה' הטוב ישמע שועתם, וימלא בטוב משאלותם.

(ארכי ישראל)

לשנות הטבע

וכיון שבא דוד בא תפלה לעולם, כי הוא לימד דעת את העם איך יתנהגו בתפלה ובתחינה לפני אדון כל, וגדול כח התפלה אפילו לשנות הטבע ולהנצל מן הסכנה ולבטל הנגזר.

(רבינו בחיי)

לאומרים בכל יום

הנה כבר נודע סגולת ספר תהלים נורא מאוד, ויזהר לקרות ממנו שיעור בכל יום.

(חיד"א)

יכולים לפעול על ידם הכל

ולכן נקראים שירי דוד מלכינו 'תהלים' שיכולים לפעול על ידם הכל ואין שטן ואין פגע רע.

(נועם אלימלך)

תהלים בציבור – דוחה כל מיני פורעניות

ידוע לכל סגולת אמירת תהלים בציבור שדוחה כל מיני פורעניות מעליו ומעל משפחתו ומעל בני דורו ומגלגל עליו ועליהם כל מיני שפע ברכות והצלחות.

(ש"ס"ה הק')

מצות ביקור חולים – זו תפלה

גודל ענין המתפלל בעד חברו כמבואר בשו"ע שהיא עיקר מצות ביקור חולים, וגם מצות גמילות חסדים.

(שו"ע יורה דעה, ש"ס"ה)

יאמרו זמירותי בבתי מדרשות

מי שחשקה נפשו לדבק בו יתברך ובשבחיו אז ידבק עצמו בספר תהלים וכבר אמרו רז"ל שהתפלל דוד המלך ע"ה שיאמרו זמירותי בבתי כנסיות ובתי מדרשות.

(ש"ס"ה הק')

אין לנו דבר גדול מספר תהלים

אין לנו דבר גדול מספר תהלים שמרבים מזמורים שבחים להשם יתברך ורבים מזמורים הם של בקשות מחילה וסליחה והכל מיד ה' השכיל דוד המלך ע"ה ברוח הקודש. אשרי האיש אשר אומר תהלים בשירה ובזמרה ובכוונת הלב ולא כמו בדור הזה שאומרים במרוצה ובלתי כוונה, אלא אם ירצו לקבל שכר עליהם ויהיה אמירתן נחת רוח לפני השם יתברך צריכין לומר בנחת.

(ש"ס"ה הק')

קבלה לכטל הגזירה לגמור כל ספר תהלים

קבלתי להמתיק דינים והגבורות לגמור כל ספר תהלים, נרמז בפסוק מי ימלל גבורות ה', ימלל מלשון מלילות לשון מולל וזורק, ולפי זה הפירוש הוא כך מי שירצה לכתוש ולמלול הגבורות ישמיע כל תהלתו, היינו כל ספר תהלים.

(אגרא דפרקא, ש"מ"ח)

סגולת האומר ג' פעמים ביום אחד

קבלה מן רבינו אלימלך מליזענסק זלה"ה כי האומר ג' פעמים כל התהלים ביום אחד הוא חשוב כתענית משבת לשבת. גם שמעתי אומרים בשם תלמידו מוהר"מ מרימינוב זצ"ל, כי האומר ג' פעמים ביום אחד הוא חשוב כחרב וחנית נגד היצה"ר.

(רממי האב, ת')

אף הניגון של תהלים – יש לו כח גדול

מעשה ברוסיא בשנות הגזירה שחפשו נערים קטנים בכל עיר ועיר מבני ישראל והוליכום בדרך רחוקה לגדלם לבעלי

מי שיש לו איזה צער או כשהוא בסכנה יקרא כל

התהלים ויראה נפלאות

קבלה מאנשי שם הקדושים שמי שיש לו איזה דוחק השעה, או צער, או שהוא מהלך בדרך, או עובר בים, או בנהרות, יקרא כל התהלים בכל יום בלי הפסק בכוונה והכנעה, ויראה נפלאות, וזה בדוק ומנוסה.

(פלא יועץ)

סגולה לפרנסה או על שאר הרפתקאות לומר כל

התהלים מרישא לסיפא

על כמה דברים שצריכים לאדם, כמו פרנסה וכדו', או על כמה הרפתקאות צוה הרה"ק [מקאריץ] לומר כל התהלים מרישא לסיפא בלי שום הפסק, אפילו שלא לומר היה"ר בין ספר לספר, רק לאחר גמר כל התהלים, ופע"א אמר כי הוא מהיכל המשיח, לכן יש בו ק"ן מזמורים כנגד ק"ן צפור, וצפור הוא א' מכינויי השכינה, דהיינו שהשכינה מסתרת שם.

(מדרש פנחס)

ע"י אמירת כל ספר תהלים נמתקין הגבורות

מי ימלל גבורות ה' ישמיע כל תהלתו, שמעתי מפי החסיד המפורסם המנוח מוהר"ר משולם זוסמאן זצוק"ל מאניפאלי שביאר פסוק זה, מי ימלל, מלשון מוללין מלילות, מי יכול למלל ולפרד הגבורות, ישמיע כל תהלתו, שיאמר כל ספר תהלים בבת אחת.

(תשואות חן, פ' ויגש)

יאמר כל ספר תהלים בלי הפסק כלל

יאמר כל ספר תהלים בלי הפסק כלל, וגם הפסוקים ויהי רצון לא יאמרו בין ספר לספר אלא אחר גמר כל תהלים, כי כן מקובל מרבינו הבעל שם טוב, כמ"ש בעטרת צבי שלזה רמז מה שנאמר מי ימלל גבורות ה' ישמיע כל תהלתו.

(שו"ת מהרש"ס מצרעואן - ח"צ סי' רס"ד)

סגולה לחטא ז"ל לומר תהלים ובפרט בימי השובבי"ם

ואלה 'שמות' 'בני' 'ישראל' 'הבאים' 'מצרימה', ראשי תיבות הוא השבי"ם, וסופי תיבות תהלי"ם, כי מסוגל לחטא זרע לבטלה רחמנא ליצלן, ובפרט בימי השובבי"ם לומר תהלים. ואמרו משמו של הרב הקדוש מוהר"ר מרדכי מטשערנאבל זללה"ה שסגולה לזה להתענות בערב שבת קודש, ובשבת קודש יאמר תהלים וטוב לתיקון החטא הזה.

(דברי יחזקאל)

מי שהולך בדרך ים ללמוד בכל יום מזמורי תהלים

קבלתי שמי שהולך בדרך ים ללמוד בכל יום בספינה מזמורי תהלים בכוונה והכנעה.

(חיד"א, צספרו יוסף תהלות)

כאילו קיים כל התורה כולה

כל האומר תהלים בכל יום, כאילו קיים כל התורה כולה. וזהו תזכו ל'רגליך' ישא מ'דברותיך' ר"ת תלי"ם, וסמך ליה "תורה צוה לנו משה".

(רבינו אפרים על התורה)

בהשכמת היום – עם טליתו

ציצית' על' כנפי' בגדיהם' ס"ת תלי"ם, לרמזו על המצוה מן המובחר, בהשכמה להתעטף בציצית וללמוד תהלים.

(רבינו אפרים על התורה)

לאומרו קודם התפלה

טוב שיאמר מזמורי תהלים קודם התפלה לומר עריצים ותעלה התפלה לרצון.

(לבוש - אור"ח, סי' א')

מנין מזמורים ב' פעמים – עולה כפר

אם יוכל ללמוד ספר תהלים פעם א' בחול ופעם ב' בשבת, הנה מה טוב, כי ב' פעמים והם ש' מזמורים, גימטריא "כפר", ומבטל "יצר" גימטריא ש'.

(חיד"א, צספרו יוסף תהלות)

לגומרו פעם אחת בשבוע

לא יגרע מצדיק לומר כל ספר תהלים בכל שבוע מידי שבת בשבתו.

(חיד"א, צספרו יוסף תהלות)

כלול וגנוז בו כל התורה

משה נתן להם לישראל חמשה חומשי תורה, וכנגדם נתן להם דוד ספר תהלים שיש בו ה' ספרים (שומר טוב, תהלים א'). נמצא כלול וגנוז בו כל התורה כולה. כי דהמע"ה חיבר תהלים חמשה, כנגד חמשה חומשי תורה.

(דגל מחנה אפרים)

מזמור קי"ט - סגולה להנצל משונאים הרוצים להרע לו

מי שיש לו שונאים ורוצים להרע לו, סגולה שיאמר בכל יום ויום מזמור קי"ט וסימנך "להדוף את כל אויביך", להדו"ף גימטריא קי"ט. ובכל פסוק שבו יש סגולה בפני עצמה להועיל לדבר מיוחד.

(סגולות ישראל מערכת ה')

האומר תהלים הוא כמתפלל וכאילו עוסק בנגעים ואהלות והאומר תהלים הוא כמתפלל והוא גם כן כעוסק בתורה. וכבר ביקש דהמע"ה שיהיו מקבלין שכר הקורא בתהלים כעוסקין בתורת נגעים ואהלות.

(שלי"ה הק')

גודל מעלת עניית אמן

אמר ריש לקיש כל העונה אמן בכל כוחו פותחין לו שערי גן עדן. (שבת קיט:)
 כי הג"ע יש לו הרבה שערים מחיצה לפנים ממחיצה וכמ"ש כל צדיק וצדיק נכוח מחופתו
 של חברו ובפ' שואל אמרו כה"ג כל צדיק וצדיק יש לו מדור לפי כבודו ואמר שזה העונה
 אמן בכל כחו שפותחין לו כל השערים מחדרי ג"ע. (מהרש"א שם)

ונראה לי בס"ד, דהנשמה בשעת פטירתה מן הגוף פורחת באויר כדי ללכת לגן עדן אם
 היא צדקת, אך ודאי אין פותחין לה שערי גן עדן אלא עד שתגיע לשער, מה שאין כן זה
 העונה אמן בכל כוח זכות זה יועיל לה שפותחין לה שערי גן עדן תיכף ומיד מעת שהתחילה
 לילך באויר עולם הזה, שתראה מרחוק את שערי גן עדן פתוחים לפניו קודם שתגיע להם,
 ויש לה נחת רוח בזה, וגם הוא סימן של מעלה גדולה אצל הצדיקים, ואין לה פחד מלהט
 החרב אשר המה חוץ לשערי גן עדן כשתראם מרחוק קודם שתגיע אצלם, עכ"ל.

(הגה"ק בעל בן איש חי בספרו בן יהודע, שבת שם)

לבד מה שמכניסין אותו לגן עדן, אלא שעוד פותחין לו, שעומדין ומקבלין פניו שלא יהא
 צריך לצלצל בשערי גן עדן עד שיכניסוהו.
 (עין ישראל שבת קיט:)

דברות קודש מאת מרן רבינו הקדוש מסאטמאר זי"ע בימי השובבי"ם

ס"ג פרשת ויחי תשכ"ג

חכמינו ז"ל האבן געזאגט אויפן פסוק כי דבר ה' בזה (במדבר טו, לא) זה המניח
 ספר תורה ויוצא. אין אמת'ן אריין איז דאס זייער הארב, אז מען היט זיך נישט
 דאס מויל בשעת התפילה און בשעת קריאת התורה, עס איז א גרויסער פגם,
 וואספארא פנים האט מען, מען קען דען נישט נזהר זיין אין אזא קלייניגקייט, א
 שב ואל תעשה, אין אמת'ן אריין וואלט מען געדארפט האבן תעניתים און
 סיגופים אויף די עוונות, נאר עס איז דאך נישט מעגליך, קיין תעניתים איז מען
 נישט בכח, אבער דאס אז מען זאל אפהיטן דאס מויל מען זאל נישט דען
 בשעת התפילה און בשעת קריאת התורה דאס נעמט נישט צו קיין כח, אדרבה
 דאס גיט נאך כח.

גודל מעלת עניית אמן יהא שמייה רבא

כל העונה אמן בעולם הזה זוכה לענות לעתיד לבוא. (פס"ז ויקרא ז טו)

זה לשון התנא רבי ישמעאל כהן גדול: למחר הבניסני המלאך לחדרי חדרים והראני צרות קשות מן הראשונות וכו', ואמר לי בכל יום ויום מתחדשות צרות קשות מאלה, וכיון שנכנסין לבית הכנסת, ועונין בקול רם אמן יהא שמייה רבא מבורך וגו' אין אנו מניחין את הצרות לצאת מתדרי חדרים אלו. (מדרש פרקי היכלות)

כשיש צרה בעולם מסתכל הקב"ה באלו שעונין אמן ונוהרים בהם להצילם מכל צרה וצוקה.

(זוהר וילך)

ועל ידי אמן יהא שמייה רבא ינצלו מחבלי משיח.

(בהקדמת הגר"א ז"ל לתיקוני זוהר)

התלונן הסבא מנאבארהדאק זצ"ל שאין אמונה אמיתית בדברי חז"ל, כי בשעת צרה רח"ל מהפשים סגולות שונות ועושים את כל ההשתדלויות, ולמה אינם מתחזקים באמירת אמן יהא שמייה רבא בכל כוחם וכוונתם, אשר גילו לנו חז"ל שעי"ז קורעין רוע גור הדין, והרי כל אות ואות מדברי חז"ל זהו אמת לאמתה.

(ספר המאורות הגדולים)

בשעה שישראל בצרה ומתפללים לפני הקב"ה קול מכריז בכל העולמות פתחו שערים, כמו שישראל פותחים בעניית האמן את שערי הברכה, כך עתה יפתחו לפניהם השערים לקבל תפלתם.

(זוהר הקדוש)

איתא בספר חסד לאברהם (עין הקורא גהר ל) שהדורש בדברי אגדה יש בזה כח למחול על עוונות ישראל, ובאמירת קדיש על האגדה נמחלין כל עוונותיו, ואפילו נחתם דינו לרעה, והביא דברים בספר מדבר קדמות (מערכת ד' אות י"ד), ועי' גם בציפורן שמיר (סימן י' אות קמ"ז).

בשעה שהזקן יושב ודורש ועונין אחריו אמן יהא שמייה רבא (קדיש אחר הדרשה) אפילו יש לו שטר גזירות של מאה שנה הקב"ה מוחל.

(מדרש רבה קהלת ט, כ, מדרש שוח"ט משלי י')

ווען דער חכם דרשינט און מען זאגט נאכ'ן לערנען אמן יהא שמייה רבא, אפילו עס איז שוין אנגעשריבען אויף אים גזירות פון הונדערט יאהר, איז השי"ת מוחל.

(שם, בתרגום לאידיש)

עניית אמן יהא שמייה רבא מהדברים שמוחלין לו בעבורו על כל עוונותיו.

(חרדים, מצות שובה, פרק ז', בחתימת הספר).

גדול העונה אמן יותר מן המברך. (ברכות נג:).

כל העונה אמן בכל כחו פותחין לו שערי גן עדן.

(שבת קיט:)

התוספות במסכת שבת (קיט: ד"ה כל העונה וכו') כתבו ב' פירושים, א) בכל כחו, היינו בכל כוונתו, וכן פירש"י ז"ל. ב) בכל כחו, היינו בקול רם, כן פירש ר"י.

העונה אמן בכל כחו קורעין לו גזר דינו של שבעים שנה.

כל העונה אמן יהא שמייה רבא בכל כחו אפילו יש בו שמץ של עבודה זרה מוחלין לו. (שבת קיט:)

כשישראל נכנסים לבתי כנסיות ואומרים יהא שמייה רבא מבורך בקול רם מבטלין גזירות קשות (תוס' שבת קיט: לשון חז"ל בפסיקתא)

הרי"ף בעין יעקב פירש "בכל כחו" דלא קאי על הרמת קול, אלא ריבוי האמנים, שעונה לא אחד ולא שנים, אלא כל אשר תמצא ידו בכל כחו לענות אמן מרבה לענות.

אין גדול לפני הקב"ה יותר מאמן שישראל עונין.

(דברים רבה ז)

דער גרויסער באלוינונג (שכר) פאר זאגן אמן און "אמן יהא שמיה רבא"

גוט מכוון דערביי, וויפיל טויערן פון ברכה עפנט זיך אויבן, וויפיל גוטס געפינט זיך צוליב דעם אין אלע וועלטן, און וויפיל שמחה הערשט אומעטום... [תורתו מגן לנו היא מאירת עינינו, הוא ימליץ טוב בעדינו אדוננו בר יוחאי] (זוכר ח"ג רפ"ה)

א.

דער גרעסטער לויב פאר השי"ת איז קדיש וואס צוברעכט די סטרא אחרא מיט אלע קליפות. (זוכ"ק ח"ג קכט.; וחי"ג קכט.)

ב.

ביים זאגן יהא שמה רבה דארף מען מעורר זיין אלע אברים (גלידער) צו זאגן מיט כח און מיט דעם צוברעכט מען די כח פון די סטרא אחרא. (זוכ"ק ח"ג רכ.)

ג.

ווען אידן זאגן הויעך אמן יהא שמה רבה ווערט השי"ת פיל מיט רחמנות אויף יעדן אפילו אויף די רשעים פון גיהנם. (זוכ"ק ח"א סג.)

ד.

די וועלט שטייט אויף אמן יהא שמה רבה וואס מען זאגט נאכן לערנען. (סוטה מט.)

ה.

ווען דער חכם דרש'נט און מען זאגט נאכ'ן לערנען אמן יהא שמה רבה, אפילו עס איז שוין אנגעשריבן אויף אים גזירות פון הונדערט יאר איז השי"ת מוחל. (מדרש רב קבלת ע, כ. – מדרש שו"ע משלי י.)

ו.

דער וואס זאגט אמן יהא שמה רבה מיטן גאנצן כח אפילו ער האט געהאט די עבירה פון ע"ז איז מען אים מוחל. (זוכ"ק ויקרא, רע"מ דק כ.)

ז.

דער וואס זאגט אמן יהא שמה רבה איז מען אים מוחל אלע עבירות. (חרדים מלות תשובה פ"ז)

ח.

יעדער צדיק האט א עקסטרע שטוב אין גן עדן לויט זיין מדריגה, און דער וואס זאגט אמן מיטן גאנצן כח עפענט מען אים די טירען פון אלע שטובער. (מכרש"א שבת קיט.)

א.

דער וואס זאגט אמן מיט זיין גאנצן כח, און די געהעריגע כוונה, עפענט מען אים די טויערן פון גן עדן, מען צורייסט זיין גור דין וואס איז אנגעשריבן אויף זיינע זיבעציג יאר, און מען איז מוחל אלע עבירות. (שבת קיט: וכתוס', זוכ"ק ח"ג כ., תיקוני זוכר יע. מ.)

ב.

פון ווען א קליין קינד זאגט אמן איז ער זוכה צו עולם הבא. (סנהדרין קי.)

ג.

עס איז נישטא קיין גרעסערע זאך פאר השי"ת ווי "אמן" וואס אידן זאגן. (דברים רכז ז')

ד.

דער וואס זאגט אמן אויף די וועלט וועט זוכה זיין צו זאגן אמן לעתיד. (שם ומדרש"ת לו, ח)

ה.

די וואס זאגן אמן מיט כוונה גייען אויף יענע וועלט הויעך פון מדריגה צו מדריגה. (זוכ"ק ח"ג רפו)

ו.

עמי הארץ וואס קענען נישט לערנען אפילו חומש און האבן בלויז דעם שכר פון גיין אין שוהל און זאגן אמן, איז אויך גענוג. (אגדה בראשית ע"ט)

ז.

ווען אידן זאגן אמן עפענען זיך אין הימל די טויערן פון ברכה און שמחה. (זוכ"ק ח"ג רפכ.)

ח.

די וואס זאגן אמן און עפענען דורכדעם די טויערן פון הימל, טוט הקב"ה עפענען די טויערן פון הימל ווען זיי בעטן אין א עת צרה. (שם)

ט.

רבי אורי מסמרעליסק, זי"ע האט געזאגט: "ווען איך וואלט וויסן אז איך האב אויף מיין לעבן געזאגט איין "אמן" ווי עס דארף צו זיין וואלט איך שוין מער נישט געדאגה'ט."

י.

רבי שמעון בן יוחאי שרייבט וועגן די חשיבות פון "אמן": ווען אידן אויף דער וועלט גיבן צו ענטפערן אמן און מאיז

לעזור לב

שלא להסתובב בעת עניית אמן יהא שמיה רבא

איתא בשו"ע (או"ח סימן כ"ו סעיף א') יש לבוין בעניית הקדיש. ובהגה שם כתב: ויש לעמוד כשעונין קדיש וכל דבר שבקדושה. ובמג"א (שם סק"ד) ציין מקורו שכ"כ בהגהות מנהגים בשם הירושלמי. ומביא עוד, שבד"מ כתב שמהרי"ל לא היה קם, אך כל קדיש שתפסו מעומד כגון אחר הלל היה נשאר עומד עד אחר אמן יהא שמיה רבא, וכ"כ בכוונות ובכתבים שכן נהג האר"י וכו' (ועיי"ש שסיים שאין להקל שלא לעמוד). ועיי"ש במשנה ברורה (סק"ו) שכתב שעניית אמן יהא שמיה רבא הוא מצוה גדולה מאד, והוא עדיף טפי מקדושה ומודים, לכן בקהלות גדולות בעזרה שיש כמה מנינים כששומע שתיהם כאחד יענה אמן יהא שמיה רבא.

היוצא לנו מזה, שאף להמקילין שמותר לישב בקדיש, ואם רוצה לעמוד עומד, אבל זה וודאי כי להסתובב כאמצע אמירת הקדיש הוא דבר שאינו נכון כלל, כי הוא מפריע הכוונה, שהוא העיקר בעניית הקדיש, וכנ"ל.

ויתירה מזו כתב בספר קב הישר (סוף פרק נ), וזה לשונו הק':

וכן נכון שלא להפסיק בכל מיני דקדושה, כגון בעניין אמן יהא שמיה רבא מברך לעלם ולעלמי עלמיו יתברך. וקבלתי בשם חסיד אחד, שהיה מדקדק כשאמר אמן יהא שמיה רבא וכו' לבוין את רגליו להדדי כמו בתפלת י"ה, כי זה אות ומופת שהקב"ה חפץ מאוד בתפלתן של ישראל, כדאיתא במדרש יחזקאל וכו'. וכל המתפלל באימה וביראה ובכוונת הלב זוכה לחזות בנועם ה' ולבקר בהיכלו אמן, עכ"ל.

ספר

חיי הלוי

חלק שמיני

על סדר תרי"ג מצוות

חלק ב

ובתוכם ברורי הלכות ושיעורים כלליים

לפי סדר המצוות

אשר חנן ה' אותי

הצעיר באלפי ישראל

יוחנן סג"ל זואזנער

ראב"ד חסידי סקווירא

ודומ"ץ דקהל תולדות יעקב יוסף

דחסידי סקווירא מאנטריאל יע"א

שנת תש"פ לפ"ק